



Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
De heer ir. J.F. Rummenie
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 7 oktober 2025

betreft Nadere vragen over het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving en van het Besluit kwaliteit leefomgeving (bescherming wolf en goudjakhals)

ons kenmerk 178377

Geachte heer Rummenie,

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 17 juli 2025, waarin u de nadere vragen heeft beantwoord over het voorgehangen ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving en van het Besluit kwaliteit leefomgeving (bescherming wolf en goudjakhals).¹ De leden van de fractie van **PvdD** naar aanleiding van uw reactie een aantal vervolgvragen. U wordt vriendelijk verzocht de (sub)vragen afzonderlijk te beantwoorden.

Vraag 1

In uw antwoord op vraag 1 stelt u dat aan de in artikel 8.74I, eerste lid gestelde eisen moet zijn voldaan om de aangevraagde omgevingsvergunning voor een omschreven flora- en fauna-activiteit te kunnen verlenen. Deze eisen zijn, kort gezegd:

- a. er is geen andere bevredigende oplossing;
- b. er is sprake van één van de in dat lid onder b genoemde rechtvaardigingsgronden (waaronder de openbare veiligheid);
- c. de activiteit doet geen afbreuk aan het streven naar een gunstige staat van de populatie van de betrokken soort.

Uit uw antwoord op vraag 2 leiden de leden van de fractie af dat als het om een probleemwolf gaat, uit het voorgestelde artikel 8.74Ia Bkl volgt dat aan de hierboven onder a en b bedoelde eisen is voldaan als vergunning is aangevraagd voor het doden van de wolf.

Vraag 1a

Deelt u het oordeel van deze leden dat bij verlening van de vergunning dient te worden onderzocht of er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het doden van de probleemwolf?

Vraag 1b

¹ Kamerstukken I 2024/25, 33118, GN.



datum 7 oktober 2025

ons kenmerk 178377

blad 2

Welke beoordelingsregel die in het ontwerp is vervat, heeft betrekking op de vraag of geen andere bevredigende oplossing dan het doden bestaat?

Vraag 1c

Als het mogelijk is om de probleemwolf te vangen en over te brengen naar een ander gebied (de activiteit waarop eerste lid, aanhef en onder b, van het voorgestelde artikel 8.74la betrekking heeft), laat het voorgestelde artikel 8.74la dan ruimte om toch vergunning voor het doden te verlenen als aan artikel 8.74l, eerste lid, aanhef en onder c, is voldaan? Zo ja, waarom? Zo nee, uit welk voorschrift volgt dat?

Vraag 2

Laat het voorgestelde artikel 8.74la ruimte om vergunning voor het doden van een probleemwolf te verlenen als aan artikel 8.74l, eerste lid, aanhef en onder c, is voldaan, als de betreffende probleemwolf inmiddels in een zodanige lichamelijke toestand blijkt te verkeren dat hij nog wel kan voortleven maar niet te verwachten valt dat hij mensen of dieren zal aanvallen?

Vraag 2a

Zo nee, uit welk voorschrift blijkt dat?

Vraag 2b

Zo ja, uit welk voorschrift blijkt dat? Hoe verdraagt dat laatste zich dan met de eis dat het doden 'nodig' moet zijn als bedoeld in artikel 8.74l, eerste lid aanhef en onder b, van het Bkl?

Vraag 3

In het voorgestelde artikel 8.74ra Bkl komt de verplichting aan de orde tot "raadpleging van een door gedeputeerde staten aangewezen wolvendeskundige".

Vraag 3a

Welke deskundigheid dienen de functionarissen te hebben die beoordelen of in concreto sprake is van natuurlijk gedrag of over de vraag of het om 'dezelfde' specifieke wolf ging, voordat een vergunning voor het doden van een wolf kan worden afgegeven?

Vraag 3b

Op welke wijze is uitgesloten dat degene die betrokken zal zijn bij het doden van de wolf als 'wolvendeskundige', zoals bedoeld in die bepaling, zal kunnen worden aangewezen?

Vraag 4

Over welke rapporten of adviezen van een door u in uw antwoord op vraag 5 bedoeld deskundige, beschikt u waarin wordt onderschreven dat een wolf die ten minste twee keer in de stilte van de nacht in de bewoonde kom van een dorp op minder dan 30 meter van bewoonde huizen is waargenomen (en die dus valt onder het voorgestelde tweede lid, onder a, ten eerste, van het voorgestelde artikel 8.74la Bkl) geen natuurlijk gedrag vertoont en om die reden als een 'probleemwolf' dient te worden aangemerkt als aversieve conditionering niet praktisch uitvoerbaar moet worden geoordeeld?



datum 7 oktober 2025

ons kenmerk 178377

blad 3

Vraag 5

In uw antwoord op vraag 7a geeft u aan dat de effectiviteit van wolfwerende rasters "sterk afhankelijk (is) van goed onderhoud".²

Vraag 5a

Als een wolf erin slaagt om vee aan te vallen achter een wolfwerend raster dat als gevolg van gebrekkig onderhoud niet effectief (meer) is, waarom is die wolf dan om die reden een 'probleemwolf' als hij erin geslaagd is om in een gemeente of in een aangrenzende gemeente binnen twee weken zo'n aanval uit te voeren?

Vraag 5b

Kunt u de in uw antwoord op vraag 7b bedoelde resultaten van wetenschappelijk onderzoek delen, waaruit volgt dat een wolf die erin slaagt om in een gemeente of in een aangrenzende gemeente binnen twee weken een aanval uit te voeren op vee dat wordt beschermd door een wolfwerend raster, daarmee geen natuurlijk gedrag vertoont of om andere reden als een 'probleemwolf' zou moeten worden aangemerkt?

Vraag 6

Welk (dringend) algemeen belang als bedoeld in artikel 8.74, eerste lid aanhef en onder b, van het Bkl, rechtvaardigt het doden van een wolf die erin geslaagd is om in een gemeente of in een aangrenzende gemeente binnen twee weken een aanval uit te voeren op vee dat wordt beschermd door een wolfwerend raster? Kunt u in uw beantwoording van de vraag betrekken in hoeverre de bescherming van eigendommen van veehouders tegen door wilde dieren veroorzaakte schade de behartiging van een algemeen belang betreft en niet het beschermen van privébelangen van ondernemers?

Vraag 7

In uw antwoord op vraag 10 geeft u aan dat voor het beschermen van wolven of het uitvoeren van wolvenmonitoring "afspraken (kunnen) worden gemaakt met grondeigenaren".³ Kunnen landgoedeigenaren die geen zin hebben om zulke afspraken te maken, op grond van de Omgevingswet gedwongen worden om mee te werken aan het beschermen van wolven of het uitvoeren van wolvenmonitoring?

Vraag 7a

Zo ja, op grond van welke voorschriften?

Vraag 7b

Zo nee, hoe kan de Nederlandse overheid haar verplichtingen op grond van de Habitatrictlijn nakomen, als zij geen publiekrechtelijke middelen heeft om eigenaren van (grote) natuurgebieden waar wolven en andere beschermde diersoorten leven aan de bescherming te laten meewerken?

Vraag 8

² Kamerstukken I 2024/25, 33118, GN, p. 7.

³ Kamerstukken I 2024/25, 33118, GN, p. 8.



datum 7 oktober 2025

ons kenmerk 178377

blad 4

Op vraag 11 over de verhouding van de gewijzigde Nederlandse definitie van probleemwolven tot de escalatieladder, zoals die is vastgesteld door wetenschappers die samenwerken in het *Large Carnivore Initiative*, is geen antwoord gegeven, omdat niet is aangegeven op welke wijze en waarom is afgeweken van bestaande definities en escalatieladders. Graag ontvangen de leden alsnog een reactie.

Vraag 9

In uw antwoord op vraag 11 stelt u dat "de wolf zich in Nederland anders gedraagt en duidelijk minder mensenschuw is dan in andere landen".⁴

Vraag 9a

Uit welke wetenschappelijke onderzoeken blijkt dat?

Vraag 9b

Blijkt uit die onderzoeken dat gedrag van mensen (zoals het benaderen van de wolf om foto's te maken, het voeren van de wolf enzovoorts) de oorzaak kan zijn dat een wolf minder mensenschuw wordt? Zo ja, welke maatregelen heeft Nederland genomen om zulk gedrag tegen te gaan?

Vraag 10

In uw antwoord op vraag 1 geeft u aan dat geen vergunning voor het doden of vangen van een wolf (een flora- en fauna-activiteit) mag worden gegeven indien niet voldaan is aan de eis vervat in het eerste lid, aanhef en onder c, van artikel 8.74I van het Bkl luidende dat: "de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan".

Vraag 10a

Klopt het dat het voorgestelde artikel 8.74Ia van het Bkl geen beoordelingsregels geeft die op die eis betrekking hebben? Zo nee, welke beoordelingsregels worden dan gegeven?

Vraag 10b

Zo ja, deelt u dan het oordeel van deze leden dat een wolf, ook als deze voldoet aan de omschrijving van probleemwolf, niet zal mogen worden gedood als dat doden afbreuk doet aan het streven de populatie van de wolf in zijn natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan?

Vraag 11

Deelt u het oordeel van deze leden dat de eis vervat in het eerste lid, aanhef en onder c, van artikel 8.74I ("de gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan") impliceert dat het doden van een 'probleemwolf' pas zal mogen worden toegestaan als zich in Nederland een gunstige staat van instandhouding van de wolf voordoet?

Vraag 12

⁴ Kamerstukken I 2024/25, 33118, GN, p. 8.



datum 7 oktober 2025

ons kenmerk 178377

blad 5

Deelt u het oordeel van de Afdeling advisering van de Raad van State dat nu er (nog) geen onderzoeksrapport is over de staat van instandhouding van de wolf in Nederland, als uitgangpunt geldt (in verband met het 'voorzorgsbeginsel') dat een ongunstige staat van instandhouding moet worden verondersteld.⁵ Zo nee, op grond van welke overwegingen komt u tot dat oordeel?

Vraag 13

Uit de toelichting blijkt dat de vergunning om een probleemwolf te doden niet 'per geval' hoeft te worden verleend maar voor een langere periode. Kennelijk wordt gedacht aan een vergunning om 'probleemwolven' te doden die wordt verleend aan een jager met een specifieke kennis en vaardigheid met betrekking tot wolven.

Vraag 13a

Laat het ontwerp daartoe ruimte? Zo ja, hoe kunnen gedeputeerde staten, aangenomen dat voor een periode van enkele maanden vergunning wordt verleend, bij de verlening van de vergunning beoordelen hoe aan het einde van de periode de situatie betreffende de instandhouding van de soort zal zijn?

Vraag 13b

Vrijwel alle in het tweede lid van het voorgestelde artikel 8.74la, tweede lid omschreven situaties betreffen het gedrag van een specifieke wolf. De enige uitzondering is die van de situatie onder c. Zien de leden dit juist?

Vraag 14

De situatie als omschreven in artikel 8.74la, tweede lid, onder c, stelt: "de wolf reageert agressief op mensen, ook zonder te zijn verstoord of uitgedaagd".

Vraag 14a

Als een wolf achter een renner of fietser aan holt, is dat dan een agressieve reactie zoals in die bepaling bedoeld?

Vraag 14b

Hoe wordt bepaald of een agressieve reactie op mensen is uitgelokt door gedrag van mensen, of dat het een gevolg is van 'verstoring'?

Vraag 14c

Als mensen gaan wandelen met een loslopende hond of gaan joggen in een gebied waarvoor de waarschuwing geldt dat daar een wolf is gesignaleerd, valt dan een gedrag van een wolf die op de persoon of de hond afkomt, onder de situatie als omschreven in artikel 8.74la, tweede lid, onder c?

Vraag 14d

Mag een jager die een vergunning heeft om een 'probleemwolf' te doden die geldt voor een langere periode, uit eigen beweging een wolf doodschieten als hij constateert dat de wolf achter een renner of fietser aanholt, of op de begeleider van een loslopende hond afkomt?

⁵ Kamerstukken I 2024/25, 33118, GS.



datum 7 oktober 2025

ons kenmerk 178377

blad 6

Vraag 15

In uw antwoord op vraag 6 geeft u aan dat de deskundige dient te bepalen "welke wolf hier aanwezig is".⁶ Hoe gaat het praktisch als een jager een vergunning heeft om een specifieke wolf dood te schieten en hij moet beoordelen of de wolf die hij ziet, de wolf betreft waarop de vergunning betrekking heeft. Op grond van het voorgestelde artikel 8.74ra moet zijn verzekerd dat "het doden alleen gebeurt na raadpleging van een wolvendeskundige".

De leden van de commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

G.J. Oplaat

Voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

⁶ Kamerstukken I 2024/25, 33118, GN, p. 7.